

Waarom we vrij zijn als we denken-3

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2018

Maar wat is de geest dan?*

De menselijke geest (...) heeft geen reële vorm die van deze zelfbeelden zo onafhankelijk is dat we hem eenvoudig zouden kunnen vergelijken met de zelfbeelden die hij produceert. Hij bestaat alleen voor zover hij zich een zelfbeeld vormt. Daardoor wordt hij ook altijd datgene wat hij er zelf van maakt. En precies daarom heeft hij ook een geschiedenis, de geestesgeschiedenis.

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Wat gaat hij ons uitleggen?*

1. het ik is niet de hersenen! (20)
2. in dit boek zal ik beweren dat het idee van de geest vergezeld gaat van een idee gebruiken. Vrijheid is niet zomaar een uiterst abstracte waarde die we verdedigen zonder precies te weten wat we ermee bedoelen.(25)
3. (...) dat onze gedachten niet minder werkelijk zijn dan datgene waarover we nadenken, dat we dus in staat zijn de werkelijkheid te kennen en geen genoegen hoeven te nemen met modellen.(27)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Statement*

“Een van de hoofdtheses van dit boek is dat het nog maar zo kort geleden ingezette proces waarin onze zelfkennis wordt gedelegeerd aan nieuwe natuurwetenschappelijke disciplines, een ideologische en daarom misleidende fantasie is.” (35)

* Deze sheets staan ook op powerpoint 2

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Moderne visie op geest

Kritiek van Gabriel op huidige situatie

- Gevolg van *philosophy of mind* is dat geesteswetenschappen zich met het 'kenmerk van het mentale' moet bezighouden.

Gabriel ziet dit als nieuw bijgeloof.

- Eerst geest heeft primaat,
 - nu mechanische natuur heeft het primaat.
- Gevolg geloof dat de natuurwetenschappen alles verklaren.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Dualiteit

- Lichaam-geest dualiteit
- causale of nomologische geslotenheid van de natuur, die met zich meebrengt dat zuiver natuurlijke processen nooit door zuiver geestelijke processen kunnen worden belemmerd.
- Psychologie wordt dan breinkunde? (Swaab noot 24 bij blz. 37)

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Gabriels benadering

- De natuurkundige werkelijkheid noemt Gabriel het universum.
- Geest is niet hetzelfde als mind,
- Geest is niet hetzelfde als bewustzijn,
→ Universum is niet de enige bestaande werkelijkheid.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Ja maar... geestelijke processen zijn deel van de materie

- Dan kun je of overgaan tot reductionisme; oude vorm is het behaviorisme pijn = pijngedrag vertonen.
- Moderne variant *philosophy of mind* (Swaab, Metzinger, Lamme)

Lijkt vruchtbaar onderzoek; adhd, autisme en geweld zijn allemaal al aan het fysieke brein en zijn activiteit gekoppeld.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Problemen

1. De natuurwetenschappen zelf lijken het stadium van een *theory of everything* voorbij. (48)
Geest is al lang geen onderwerp meer, mind wel, maar waar is dan het domein van de geest ondergebracht? (49)
2. De geesteswetenschappen zijn bezig met begrijpen (hermeneutiek) de natuurwetenschappen met verklaren, maar daarmee raakt harde kennis voor geesteswetenschappen onbereikbaar.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Idealisme

- Mind levert spannende nieuwe inzichten op, maar moet geest niet buitensluiten.
- Opleving van idealisme van Hegel e.a.
- Met name van de geest als iets dat het zelf en de zelfkennis overstijgt. Dus Gabriel denkt hier eerder aan de relatie tussen tijdgeest en zelfkennis dan aan die tussen brein en zelfkennis.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Geest

Geest is datgene dat zichzelf maakt door middel van zelfbeelden. Het produceert zichzelf en bevat zichzelf. Marx die een omvormende kracht in de werkelijkheid aan de geest verbindt. Hij is een materialist maar geest is bij hem geen mind, maar een zelfbegrip dat de wereld kan veranderen. Economie is nu deel van geest en niet van het universum.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

(neo)Existentialisme

De existentie gaat vooraf aan de essentie. Neo-existentialisme; Handelingen zijn doelgericht en gemotiveerd. Om te begrijpen wat iemand aan het doen is, dus om te kunnen spreken van het onderzoeken van gedrag, moeten we inzicht hebben in het levensproject van iemand.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Teleologie

De huidige natuurwetenschappen zien objectief onderzoek als het beschrijven van gebeurtenissen zonder het doel daarin mee te nemen. Wat is \neq wat is het doel.

Het loslaten van de doelgerichtheid (Newton-Aristoteles) is een grote stap voorwaarts in wetenschap!

Dit leidt tot het reduceren van alles wat is. Functionaliteit; het antwoord op de vraag wat doet het? Dat is dan het enige dat we kunnen kennen.

Gabriel_Maieutiek_2018_3

Tegen het structuralisme

Menselijke gedrag werd ook vanuit deze onttovering gezien; wij denken dat we iets doen met een doel, omdat we leven in structuren die patronen vastleggen en wij deze niet bevragen maar ons eigen maken.

Gabriel stelt vast dat er geen ontkomen aan vrijheid is, want die structuren hebben wij zelf gemaakt, dus kunnen we onze vrijheid daarin niet loochenen.

Gabriel_Maieutiek_2018_3